

Naisen aggressio

Kirsti Lagerspetz

Naisten aggressio on viime aikoina ollut suosittu aihe elokuvissa, kaunokirjallisuudessa ja muussa taiteessa, viihteessä ja esimerkiksi videopeleissä. Naiset on usein kuvattu miesten tapaan aggressiivisina toimijoina, kun taas taiteellisesti kunnianhimoisemmissa teoksissa on pohdittu naisten ja miesten aggressiivisuuden ja muun tunne-elämän erilaista luonnetta ja sen riippuvuutta naisten ja miesten yhteiskunnallisesta asemasta. Mutta mitä sanoo eri alojen tieteellinen tutkimus naisten ja miesten aggressiivisuuden eroista?

Aivan viime vuosiin saakka suurin osa aggressiota koskevaa tutkimusta kaikilla tieteenaloilla on voittopuolisesti käsitellyt miesten ja urosten aggressiota. Tämä onkin yleensä näkyvämpää. Useimpien eläinlajien urokset ovat aggressiivisempia kuin naaraat. Väkivaltatilastot kaikissa maissa, joista luotettavia tilastoja on saatavilla, osoittavat, että miehet tekevät noin kymmenkertaisen määrän henki- ja pahoinpitelyrikoksia naisiin verrattuna.

Naisten ja miesten aggression erot

Aggression psykologiset teoriat on rakennettu miehen aggressiota silmällä pitäen: miehen ja uroksen aggressio on ollut aggression pääasiallinen malli. Tilanne on ollut samanlainen yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa, jossa lähinnä vasta 1980-luvulla on alettu tosissaan suunnata katse naisten käyttäytymiseen, persoonallisuuden piirteisiin, olosuhteisiin ja tapoihin käsittää ne.

Monet tutkijat ovat pitäneet naisten ja tyttöjen aggressiota niin lievinä tai olemattomana, että sitä ei ole kannattanut ottaa tutkimuskohteeksi. Esimerkiksi kun pari vuotta sitten erästä kansainvälistä tutkimustamme varten intialaiset kollegat testasivat koululaisia Delhissä, he "unohtivat" lähettää meille tyttöjen tulokset, tai ehkäpä eivät olleet edes testanneetkaan tyttöjä. He olettivat ilmeisesti, ettei tyttöjen tuloksilla ole merkitystä.

Aikaisemmin psykologisista tutkimuksista, sekä testeistä, havainnoista että laboratoriokokeista on kyllä todella saatukin vähäisempää aggressiota osoittavia tuloksia tytöille ja naisille kuin pojille ja miehille. Tämä ei kuitenkaan ole johtunut yksinomaan naissukupuolen todellisesta lievemmästä aggressiivisuudesta, tutkijoiden odotuksista eikä siitäkään, että tutkittavat olisivat tahallaan salanneet tai hillinneet aggressionsa, vaan myös siitä, että käytetyt testimenetelmät ovat olleet siten laadittuja, että miehille ja pojille tyypilliset aggressiotyyliä tulevat tutkimuksissa selvemmin esille kuin naisille ja tytöille ominaiset.

Testien ja kyselyiden osiot ovat pääasiassa mitanneet suoraa, hyökkäävää aggressiota. Observointitekniikkoja käytetään yleensä lapsia tutkittaessa. Tällöin havainnoitsijat tarkkailevat lähinnä fyysistä aggressiota kuten tönimistä, kamppailamista, lyömistä, tavaroiden ottamista toisilta ym. sekä suoraa verbaalista aggressiota kuten riitelemistä, syytelyä, huutamista, nimittelyä jne. Tällaista on ulkopuolisen paljon helpompi havaita ja videonauhaltakin koodata kuin hienovaraisempien ja epäsuorempien aggressiokeinojen käyttöä, jotka vastaavat osasta naisten ja tyttöjen aggressiota, kuten kohta näemme.

Tieteellisissä psykologian alan aikakauslehdissä katsauksia naisten ja miesten aggression eroja koskevaan tutkimuskirjallisuuteen on ilmestynyt 1970-luvun lopulta lähtien. Näissä review-artikkeleissa tai meta-analyseissa on käsitelty varsinkin kokeellisen, mutta myös muun empiirisen tutkimuksen tuloksia. Eräs läpikäyvä piirre on ollut, että miehet käyttävät ylipäättään enemmän *fyysisen* aggression keinoja kuin naiset. Tämä tulos on saatu sekä kyselytutkimuksista, toveriarvioinneista että laboratoriokokeista, joissa mieskoehenkilöiden on esimerkiksi havaittu antavan kuvitellulle vastustajalle enemmän ja voimakkaampia sähköiskuja kuin naisten.

Yleinen käsitys on ollut, että naiset olisivat *verbaalisesti* aggressiivisempia kuin miehet. Tutkimustulokset eivät kuitenkaan yleensä ole tukeneet tätä oletusta, vaan sukupuolet

ovat osoittaneet esimerkiksi verbaalisen aggression testeissä yhtä paljon aggressiota, ja joissakin tapauksissa miehet ovat siinä ylittäneetkin naiset. Samanlaisia tuloksia on saatu kyselytutkimuksista.

Epäsuora aggressio

Alue, jolla omien tutkimustemme mukaan naiset tai ainakin tytöt osoittavat enemmän aggressiota kuin pojat ja miehet on *epäsuora aggressio*. Tällä tarkoitamme aggression kohteen vahingoittamista ilman, että häneen suoraan kohdistetaan sanallisia tai fyysisiä hyökkäyksiä, vaan häntä vastaan hyökätään kiertoteitse, usein *sosiaalisen manipulaation* kautta. Epäsuoralle aggressiolle on ominaista, että tekijä pyrkii pysyttelemään piilossa ja säästymään siten kohteen vastahyökkäyksiltä ja ympäristön paheksumiselta. Epäsuora aggressio vaatii sosiaalista taitavuutta ja voi olla niin hienovaraista, että tekijä ei melkein huomaa sitä itsekään.

Tämän aggressiotyylin jäljille pääsimme haastatteleamalla 11–12-vuotiaita tyttöjä, joilta kysyimme, mitä muut tytöt tekevät kun he suuttuvat jollekulle toverilleen (Lagerspetz ym. 1988). Oli välttämätöntä asettaa kysymys täten, sillä jos tytöiltä kysyttiin, mitä he itse tekevät kun suuttuvat, saatiin yleensä sen tapaisia vastauksia kuin "menen pois", "yritän selvittää asian puhumalla", "en vastaa mitään" jne. Muista tytöistä he kuitenkin kertoivat esimerkiksi, että nämä "lähettelevät nimettömiä kirjeitä sille, johon ovat suuttuneet", "paljastavat hänen salaisuuksiaan muille", "ryhtyvät kolmannen tytön kaveriksi tehdäkseen hänet (suuttumuksen kohteen) kateelliseksi", "arvostelevat hänen hiuksiaan tai vaatteitaan takana päin" tai sanovat muille tytöille "ei olla (leikitä) tuon kanssa". Niinpä epäsuoran aggression esille saamiseksi onkin ollut välttämätöntä käyttää itsearviointien sijasta toverien suorittamia arviointoja. Näitä on sitten täydennetty itsearvioinneilla, jotka näyttävät, millaista oppiaat itse arvelevat oman aggressiivisen käyttäytymisensä olevan.

Tietenkin myös pojat käyttävät epäsuoran aggression keinoja, mutta tytöillä niiden käyttö oli merkittävästi yleisempää. Epäsuoran aggression olemassaolo asettaakin kyseenalaiseksi käsityksen, että naiset ja tytöt olisivat vähemmän aggressiivisiä kuin miehet ja pojat.

Varsinkin murrosiässä tytöt käyttävät epäsuoraa aggressiotyyliä enemmän kuin pojat. Koska tämän aggressiokeinoon käyttämiseen tarvitaan jonkin verran sosiaalista älykkyyttä, kuten Ari Kaukiaisien tutkimus (1998) on osoittanut, aivan nuoret lapset (alle 8-vuotiaat) eivät vielä pysty tehokkaasti käyttämään sitä. Epäsuoran kuten muunkin aggression käyttö on näkyvintä ja hillittömintä varhaisnuoruudessa ja alkavassa murrosiässä. Poikien ja tyttöjen väliset aggressiotyylien erot ovat myös silloin selvimmillään. Myöhemmin sukupuolten väliset erot kaikkien aggressiomuotojen paitsi ruumiillisen väkivallan käytön suhteen tasoittuvat. Poikkeustapauksia lukuunottamatta aggressio muuttuu aikuisiässä hienovaraisemmaksi ja ikäänkuin painuu maton alle. Se ei kuitenkaan missään tapauksessa häviä.

Kuten työ- ja liike-elämästä, perhe-elämästä ja politiikasta tiedämme, aikuisten maailmassa epäsuora aggressio on varsin tavallista, joskaan se ei yleensä ole luonteeltaan yhtä näkyvää ja karkeata kuin murrosiässä. Missään tapauksessa ei voi sanoa, että sitä harjoittaisivat vain naiset. Tutkiessaan aikuisten epäsuoran aggression käyttöä Björkqvist ym. (1994) havaitsivat sekä miesten että naisten käyttävän epäsuoria aggression keinoja. Miesten keskuudessa oli kuitenkin suosituinta niin sanottu *rationaaliselta näyttävä* aggressio, joka oli kaikkineenkin tavallisin epäsuoran aggression tyyli sekä miesten että naisten keskuudessa. Naiset käyttivät kuitenkin miehiä enemmän myös (tyttöjen keskuudesta tuttua) *manipulatiivista aggressiota*. Rationaaliselta näyttävää aggressiota käyttäessään henkilö esimerkiksi arvostelee takanapäin suuttumuksensa kohteen työpanosta ja/tai kyseenalaistaa tämän pätevyuden, arvostelukyvyyn tai pystyvyyden tehtäviensä hoitamiseen. Manipulatiivista aggressiota käyttävä taas arvostelee suuttumuksen kohteen persoonaa, henkilösuhteita, ulkonäköä tai yksityiselämää.

Vaikka sekä miehet että naiset kyllä käyttävät epäsuoria manipulatiivisia keinoja, ne ovat kuitenkin varsinkin lapsuus- ja nuoruusiässä ja tytöillä tavallisempia. Österman ym. (1997) havaitsivat kuutta länsimaista kulttuuria tutkiessaan, että epäsuora aggressio on tyttöjen käyttämistä aggressiomuodoista tavallisin, kun taas pojilla suora hyökkäävä aggressio oli tavallisempi strategia. Antropologitkin

ovat löytäneet epäsuoraa aggressiota naisten käyttäytymisestä niissä tutkimissaan yhteiskunnissa, joissa tähän seikkaan on kiinnitetty huomiota.

Näyttäisi siltä, että naisten yhteiskunnallinen asema on ollut omiaan pitämään kurissa naisten suoraa aggressiota. Monessa kulttuurissa jo oman mielipiteen suoraa ilmaisemista pidetään aggressiivisena, mikäli henkilö on nainen. Aivan viime aikoihin saakka myös meikäläisessä yhteiskunnassa on naisille viestitetty, että edes itsekorostus, saati aggressiivisuus ei ole heille sopivaa. Näin ollen vaihtoehdoksi on jäänyt epäsuora aggressio, jonka käyttäjä vaikuttaa ympäristönsä näyttämättä aggressiiviselta, ainakaan kovin selvästi.

Rauhanomaiset ristiriidan ratkaisukeinot

Neljässä eri maassa toveriarvioita käyttäen suoritettua tutkimuksesta (1997) saimme tuloksen, että 8–15-vuotiaat tytöt käyttävät ristiriitojen ratkaisemiseen enemmän rauhanomaisia keinoja kuin pojat. Myös Christina Salmivalli (1998) havaitsi koulukiusaamista koskevissa tutkimuksissaan, että tytöt asettuivat merkittävästi useammin puolustamaan kiusaamisen uhria kuin pojat. Tämä liittyy varmaankin naisille yleensä ominaiseen myötäelämiseen toisten kanssa ja toisten tunteiden tajuamisen kykyyn, joka on eräissä tutkimuksissa voitu todeta. Myös toisenlainen selitys on mahdollinen, eikä sulje pois edellä sanottua. Tätä sukupuolten välistä eroa voi myös selittää hyöty-panos-suhteella (Österman ym., 1997): tytöt ja naiset ovat oppineet, että heidän kohdallaan suora aggressio ei "kannata". Näin ollen sekä epäsuora aggressio että ristiriitojen rauhanomainen ratkaiseminen ovat heidän kannaltaan tehokkaampia tapoja toimia aktiivisesti konfliktitilanteissa.

Kun muissa tutkimuksissa on selvitetty miesten ja naisten konfliktinratkaisutyyliä, on voitu todeta seuraavaa: Miehet ovat taitavampia ristiriitojen selvittelijöitä silloin, kun kysymyksessä ovat lyhytaikaiset, jonkin tehtävän suorittamista koskevat ristiriidat ja myös silloin, kun kysymyksessä on nollasummapeli eli tilanne, jossa toisen osapuolen voitto merkitsee aina toisen häviötä. Naiset ovat taitavampia tilanteissa, joissa voidaan päästä molempia osapuolia hyödyttäviin ratkaisuihin. Naiset pyrkivät enemmän kuin miehet analysoimaan käyttäytymisen takana olevia pitempiäaikaisia ristiriitoja, ja ovat taitavampia niiden selvittelijöinä. Heidän avullaan aikaansaadut sopimukset ovat kestävämpiä. Naiset pyrkivät myös enemmän kuin miehet selkiyttämään, mitä kukin osapuoli oli sanonut, kun taas miessovittelijat usein käyttävät muotoiluja, joilla pyritään säätelämään sovittelua ja suuntaamaan sitä.

Normit ja sukupuoliroolit

Normit ovat yhteisössä vallalla olevia sääntöjä, jotka sanovat mitä pitää tehdä tai jättää tekemättä ja millainen ihmisen pitää olla. Normien noudattamisesta ympäristö palkitsee hyväksymisellä, kun taas normien rikkomisesta se rankaisee häpeällä, eristämällä ja luottamuksen puutteella. Sisäistyneen normin rikkominen on yksilölle itselleen tuskallista ja aiheuttaa syyllisyyttä, koska normi on tärkeä osa persoonallisuutta.

Miehiä ja naisia sitovat nykyäänkin erilaiset normit, jotka ulottuvat miehen ja naisen identiteetin tasolta ulkoiseen käyttäytymiseen. Normit pitävät miehiä ja naisia omilla sukupuolirooleissaan. Väärän roolin noudattaminen tai roolin noudattamatta jättäminen on normien vastaista. Paitsi työtehtäviä ja pukeutumista sukupuoliroolit koskevat esimerkiksi puhetyyliä, dominoimista, seksuaalisuutta, itsensä korostamista, myötäelämistä, hoivaavaa käyttäytymistä, toisten huomioon ottoa ja tietenkin aggressiota, sen tuntemista, käyttöä ja osoittamista.

Yleisellä tasolla normit tietenkin tavallaan tuomitsevat kaiken aggression. Tästä huolimatta mieheltä ja naiselta odotetaan erilaista käyttäytymistä suhteessa aggression. Miehen sukupuolirooli sisältää aggressiiviseen käyttäytymiseen rohkaisevia normeja. Aggression katsotaan kuuluvan maskuliinisuteen. Miesten aggressiivisuutta ja jopa väkivaltaisuuksia on monissa yhteiskunnissa ollut tapana suosia ja suorastaan ihannoita. Naisen ei sensijaan oleteta olevan aggressiivinen. Aggressiivisesti käyttäytyvä nainen on ympäristön mielestä helposti joko epänaiseellinen tai mieleltään häiriintynyt.

Yhteiskunnassamme on erilaisia tekijöitä, jotka tuntuvat tukevan sukupuolten erilaistuneiden aggressiostrategioiden syntymistä

ja jatkumista. On esitetty (Cross & Madson 1997), että mies näkee itsensä riippumattomana toimijana enemmän kuin nainen, joka ottaa enemmän huomioon yhteisönsä ja on riippuvaisempi muista. On ajateltu, että autonomisen itsekonstruktion omaavaan (siis miehen) on helpompi osoittaa suuttumusta. Puutteellinen eriytyminen muista saattaa puolestaan aiheuttaa, että naisen on vaikeampi osoittaa suuttumusta ja puolustaa itseään.

Instrumentaalinen ja ekspressiivinen aggressio

Voidaan ajatella, että sukupuolirooliinsa liittyen nainen tulkitsee sekä oman aggressionsa että miehen aggression eri tavoin kuin mies. Brittiläisen tutkijan Anne Campbellin (1993) mukaan naisilla ja miehillä on erilaiset *sisäiset representaatiot* eli erilainen "teoria" aggressiosta, ja sukupuolten väliset aggressiokäyttäytymisen erot ovat johdettavissa näistä representaatioista. Campbellin mukaan miehet käsittävät aggression *välineellisesti* eli *instrumentaalisesti*. He käyttävät aggressiota välineenä erilaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Aggression avulla mies saa muut noudattamaan tahtoaan, kontrolloi ympäristöään ja pelkoa herättämällä pakottaa ympäristön tottelemaan ja kunnioittamaan itseään. Tarpeen vaatiessa mies kykenee käyttämään aggressiota taitavasti hyväkseen. Miehellä aggressio on siis taito jota hän voi tietoisesti opetella.

Naisen tilanne on toisenlainen. Aggressio ei merkitse naiselle ympäristön kontrolloimista, vaan se on osoitus oman kontrollin menettämisestä. Campbell sanoo, että naisen käyttäytymisen odotusarvo on itsehillintä, häneltä odotetaan ihmissuhteiden hoitoa ja ristiriitojen sovittelua, ei aggressiivisuutta. Jos nainen kuitenkin suuttuu, hänen aggressionsa on Campbellin mukaan ilmaisevaa eli ekspressiivistä. Naiset käyttävät aggressiota voimakkaiden tunteiden ilmaisemiseen. Usein naisen aggression tarkoituksena on saada toinen ymmärtämään häntä tilanteessa, jossa muut keinot eivät auta. Tämän vuoksi naisen aggressio usein vaikuttaa tehottomalta hysterialta, joka ei johda mihinkään. Naiset käyttävät tappelun sääntöjen vastaisia aggression keinoja kuten puremista, kirkumista, itkemistä ja esineiden heittäilyä. Kun nainen suuttuu, hänen käsketään rauhoittua ja ottaa lääkettä.

Kun Campbell haastatteli miehiä ja naisia heidän omista aggressiokokemuksistaan, hän havaitsi että sukupuolten kertomukset olivat erilaisia. Mies oli usein ylpeä suuttumisestaan, ja saattoi kertoa siitä jälkepäin kuin julkisesta tapahtumasta. Aggressiolla mies saattoi asiat kohdalleen ja osoitti muille oman paikkansa yhteisössä. Hänen aggressiollaan oli usein yleisöä.

Kun naiset kuvailivat aggressiotaan, sitä ei kerrottu sankaritarinana vaan häpeällisenä tapahtumana. Useimmiten naiset säästivät aggressionsa kahdenkeskiseen kohtaamiseen, se ei tapahtunut julkisuudessa. Campbellin mukaan aggressio edustaa naiselle jonkinasteista epäonnistumista, luopumista kontrollista kaaoksen hyväksi. Tästä johtuen naisen aggressioon liittyy enemmän ristiriitaisia tunteita kuin miesten. Paitsi aggression kohteelle nainen on vihainen myös itselleen sekä omasta suuttumisestaan että toisaalta myös siitä, että ei ole aikaisemmin paremmin pitänyt puoliaan. Yleensäkin hänestä tuntuu, että hänen olisi pitänyt hoitaa ristiriitatilanne jollakin muulla tavoin.

Eräille ihmisille aggressio on ympäristön kontrolloimisen väline, toisille taas se on tunteiden ilmaisua. Sattuu usein mutta ei suinkaan aina, että ensiksi mainitut ovat miehiä ja viimeisiksi mainitut naisia. Campbellin ehdottama kahden aggressioteorian soveltaminen auttaa oivaltamaan jotakin miesten ja naisten aggression luonteesta.

Jako ja käytetyt käsitteet eivät kuitenkaan ole täysin selkeitä. Esimerkiksi suomalaisten miesten tuttu humala-aggressio edustaa mitä voimakkainta ekspressiota ja myös melkoista itsekontrollin menetystä. Toisaalta naisetkin aggression purkauksillaan saattavat pyrkiä mukauttamaan toisia tahtoonsa ja kontrolloimaan heitä, toisin sanoen käyttävät omaa aggressiotaan välineellisesti. Sen lisäksi myös ekspressiivistä aggressiota voidaan teoriassa pitää välineellisenä: sen tavoitteena on itseilmaisus ja sen kautta sosiaalinen kommunikaatio.

Hormonit ja aggressio

Kaikilla nisäkkäillä uroshormonien, etenkin testosteronin,

tiedetään vaikuttavan aggressiivisuuteen. Kuten jo mainitsin, useimpien eläinlajien naaraat ovat vähemmän aggressiivisia kuin urokset, ja myös testosteronia niillä on huomattavasti vähemmän kuin uroksilla. Aggressiivisuus ei kuitenkaan ole riippuvainen pelkästään testosteronin läsnäolosta, vaan myös mm. perintötekijät säätelevät testosteronin vaikuttavuutta. Kolmisenkymmentä vuotta sitten kehitin kaksi perinnöllisesti aggressiivisuuden suhteen toisistaan eroavaa hiirikantaa. Normaalisti kummankaan kannan naaraat eivät käyttäytyneet aggressiivisesti, vaikka urosten aggressiivisuuden ero oli huomattava. Kuitenkin, kun naaraille annettiin testosteronihormonia heti syntymän jälkeen, aggressiivisen kannan naaraat tulivat aggressiivisiksi. Sen sijaan perinnöllisesti epäaggressiiviseen kantaan kuuluvien naaraiden aggressiivisuus ei lisääntynyt testosteronikäsittelystä huolimatta. Koska niillä ei ollut aggressiivisuuden perintötekijöitä, testosteroni ei yksinään nostanut niiden aggressiivisuutta. Toisin sanoen uroshormoni saa aggressiivisiksi ainoastaan ne, joilla on siihen perinnöllinen taipumus.

Tämä koe oli myös osoitus siitä, että näillä eläimillä aggressiota säätelevä(t) geeni(t) eivät voi sijaita Y-kromosomissa, koska naaraila ei tätä kromosomia ole. Hiirinaaraila aggression geenit siis "odottavat tilaisuuttaan" autosomaalisissa (eli muissa kuin sukupuolikromosomien) geneeissä ja aktivoituvat testosteronin läsnäollessa.

Toinen tärkeä havainto oli, että epäaggressiivisen kannan uroksetkaan eivät tulleet aggressiivisiksi vaikka ne saivat testosteronikäsittelyä. Ylimääräiset testosteroninannokset eivät ole omiaan nostamaan urosten aggressiivisuutta. Nämä tutkimustulokset antoivat lisävalaistusta siihen, miten testosteroni toimii aggression yhteydessä (Lagerspetz & Lagerspetz 1975; Sandnabba ym. 1994).

Naarashormonien, kuten estrogeenin ja progesteronin vaikutuksesta aggressiivisuuteen ei vielä ole riittävän yksiselitteistä tietoa, jotta voisin tässä yhteydessä ottaa siihen kantaa.

Naisten aggressiivisuuden lisääntyminen

Käytävissä olevien lähteiden mukaan kaikissa kulttuureissa miehet käyttävät (useimmiten ylivoimaisesti) enemmän väkivaltaa kuin naiset. Nykyään kuitenkin naisten aggressiivinen käyttäytyminen näyttää lisääntyneen. Naisten suorittama väkivalta on yleistynyt ja saanut raaempia muotoja, joskaan vielä ei voi olla varma tämän muutoksen pysyvyydestä.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on tutkinut naisten suhteellisia osuuksia väkivaltarikoksista Suomessa 1950-luvulta lähtien. Murhien ja tappojen kohdalla ainoastaan neljänä vuonna luku ylittää 10 prosenttia, ja pysyttelee eräinä vuosina alle viiden prosentin. Selvää nousevaa suuntaa ei ole havaittavissa. Naisten prosenttiosuuksien suuri vuosittainen vaihtelu johtunee absoluuttisten lukujen pienuudesta. Pahoinpitelyjen osalta on sen sijaan havaittavissa selvä nousu ajan kuluessa. Mistä tämä ero johtuu?

Osittain kysymys voi olla ilmoittamishalukkuuden lisääntymisestä. Ehkä naisten(kin) tekemät pahoinpitelyt ilmoitetaan poliisille nykyään herkemmin kuin ennen. Tappojen ja murhien kohdalla tällä tekijällä ei ole yhtä suurta merkitystä, koska hengen menetystä ei ole mahdollista salata ympäristöltä. Pahoinpitelyjen ilmoittamishalukkuus on kuitenkin kasvanut yleensäkin, ei ainoastaan naisten tekemien osalta, joten kysymyksessä lienee todellinenkin naisten väkivaltaisen käyttäytymisen nousu.

Mitä tämä naisten suorittamien väkivallanteekojen määrän lisääntyminen merkitsee? Muun muassa sen voisi ajatella heijastavan naisten sukupuoliroolin muutosta. Aikaisemmin naisten roolissa ei ollut jälkeäkään sellaisesta sankarin sädekehästä, mikä miesten aggressioon ja väkivaltaankin on kaikesta huolimatta liittynyt. Tästä sädekehästä todistavat vaikkapa "toiminta"-elokuvien väkivaltaiset miessankarit. (Tietenkin yhteiskunnan suhtautuminen myös miesten väkivaltaan on etupäässä paheksuvaa, mutta asenteet ovat olleet ristiriitaisia ja ovat sitä edelleenkin.) Väkivalta ei naisille sensijaan ole ollut sopiva keino itsetunnon kohottamiseen, kuten se joillekin miehille voi olla.

Nykyään kuitenkin asenteet naisten väkivaltaa kohtaan tuntuvat olevan muuttumassa. Työille ja naisille on sekä

tiedotusvälineissä että lähiympäristössä tarjolla aikaisempaa enemmän aggressiivisen käyttäytymisen malleja. Kuten alussa mainitsin, naisten aggressiota kuvataan aikaisempaa edemmän taiteessa, kirjallisuudessa, sarjakuvissa, elokuvissa ja niin edelleen.

Nuorisokulttuurissa myös nuorilla tytöillä eikä vain pojilla ovat vallalla kovuusnormit, joiden mukaan tytönkin pitää olla kova. Nykyisiä muoria naisia on myös kasvatettu toisin kuin ennen. Enemmän kuin aikaisemmin aggressio on tarjolla mahdollisena käyttäytymisvaihtoehtona myös naisille ja tytöille.

Lopuksi

Aggressioon kykenevät ja sitä harjoittavat sekä miehet että naiset kaikissa kulttuureissa. Kysymykseksi jää, selittävätkö sukupuoliroolit, yhteiskunnan olosuhteet ja sosialisatio riittävästi naisten ja miesten käyttämien aggressiotyylien ja strategioiden eroja, vai tarvitaanko siihen biologisia selityksiä. Normit ja sukupuoliroolit ovat kulttuurisidonnaisia, ne vaihtelevat aikakaudesta ja kulttuurista toiseen. Kun yhteiskunta muuttuu, myös naisten ja miesten tavat toimia aggressiivisesti voivat muuttua. Silloin tullaan näkemään, onko naisten ja miesten aggressiotyylien eroissa myös biologista pohjaa vai ei. Jotakin tällaista on ehkä juuri nykyään tapahtumassa länsimaisessa yhteiskunnassamme.

VIITTEET

Björkqvist, Kaj, Österman, Karin & Lagerspetz, Kirsti (1994): Sex differences in covert aggression among adults. *Aggressive Behavior* 20, 27-33.

Campbell, Anne (1993): Men, women, and aggression. From rage in marriage to violence in the streets - how gender affects the way we act. Basic books, Harper Collins, London.

Cross, Susan E. & Madson, Laura (1997): Models of the Self: Self construals and gender. *Psychological Bulletin* 122, 5-37.

Kaukiainen, Ari, Björkqvist, Kaj, Lagerspetz, Kirsti, Österman, Karin, Salmivalli, Christina, Forsblom, Sari & Ahlbom, Anne: The relationships between social intelligence, empathy, and three types of aggression. *Hyväksytty Aggressive Behavior -lehteen 1998.*

Lagerspetz, Kirsti (1998): Naisten aggressio. Tammi, Helsinki.

Lagerspetz, Kirsti, Björkqvist, Kaj & Peltonen, Tarja (1988): Is indirect aggression typical of females? Gender differences in aggressiveness in 11- to 12-year old children. *Aggressive Behavior* 14, 403-414.

Lagerspetz, Kirsti & Björkqvist, Kaj (1994): Indirect aggression in girls and boys. Teoksessa: Huesmann, L. Rowell (toim.). *Aggressive behavior. Current perspectives.* Plenum Press, New York. 1341-150.

Lagerspetz, Kirsti & Lagerspetz, Kari (1975): The expression of genes of aggressiveness in mice: The effect of androgen on aggression and sexual behavior in females. *Aggressive Behavior* 1, 291-296.

Salmivalli, Christina (1998): Not only bullies and victims. Participation in harassment in school classes: some social and personality factors. *Turun yliopiston julkaisuja, Sarja B, osa 225, Humaniora.* Turun yliopisto, Turku.

Sandnabba, N. Kenneth, Lagerspetz, Kirsti & Jensen, Eivor (1994): Effects of testosterone exposure and fighting experience on the aggressive behavior of female and male mice selectively bred for intermale aggression. *Hormones and Behavior* 28, 219-231.

Österman, Karin, Björkqvist, Kaj, Lagerspetz, Kirsti, Landau, Simha, Fraczek, Adam & Pastorelli, Concetta (1997): Sex differences in styles of conflict resolution: A developmental and cross-cultural study with data from Finland, Israel, Italy, and Poland. Teoksessa: Fry, Douglas & Björkqvist, Kaj (toim.): *Cultural variation in conflict resolution: Alternatives to violence.* Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, NJ.

Kirjoittaja on eläkkeellä oleva Turun yliopiston psykologian professori. Hän on tänä syksynä julkaissut kirjan "Naisten aggressio" (Tammi 1998).

kirsti.lagerspetz@utu.fi